

15.08.2014

Kunstnerøkonomi – innspill fra Norsk Forfattersentrum

Norsk Forfattersentrum er en medlemsorganisasjon for forfattere og et serviceorgan for litteraturinteresserte.

Norsk Forfattersentrum ble etablert i 1968. Formålet med virksomheten er å skape kontakt mellom forfattere og publikum gjennom opplesninger, foredrag, undervisning og andre former for utadrettet virksomhet. Norsk Forfattersentrum har i underkant av 1200 medlemmer. Vi arrangerer bokdager, skrivekurs, formidlingskurs, Forfatterforelesinga, Ordtak, Æ Å Trondheim litteraturfestival, Forfattersleppet, De litterære festspill og skoleturneer i og utenfor Den kulturelle skolesekken. Vi formidler forfattere til skoleverket, bibliotekvesenet, bokbransjen, private foreninger og næringslivet.

Norsk Forfattersentrum har alltid vært tett på norske forfatters økonomiske hverdag. Vi formidler forfattere til oppdrag, og fakturerer på vegne av forfattere, arrangerer (med støtte fra diverse instanser) egne arrangementer, samarbeider med andres for å bistå med kvalitet, kunnskap og erfaring, og vi er nasjonal aktør for litteraturformidlingen i Den kulturelle skolesekken (DKS).

HONORARUTBETALINGER

Norske forfatters inntekter fra formidling (altså ikke boksalg og forlagsbaserte inntekter) er flerdelt. En stor andel kommer fra oppdrag i DKS, som ble innført i 2001. I 2000 ble det utbetalt i overkant av 5 millioner kroner i honorar til forfattere gjennom Norsk Forfattersentrum. I 2006 var tallet litt over 8 millioner. Vi opplevde en kraftig, nesten eksplosiv økning i årene etter. I 2010 hadde vi utbetalinger på 20 millioner. I 2011 ble i underkant av 21 millioner kroner utbetalt. I dette tallet lå også nesten alle honorar til forfattere i DKSSammenheng, fordelingen var ca. 50-50 (Med andre ord ca. 10,5 millioner til DKSoppdrag og 10,5 millioner til øvrige oppdrag). I 2013 fikk forfattere utbetalt 21,3 millioner kroner (det meste noensinne) i honorar gjennom oss, fordelt på 31 % på DKS og 69 % på øvrige oppdrag, (herunder øvrige skoleoppdrag som ikke dekkes av tippemidlene). Mengden DKSFakturering er endret i løpet av de siste 2-3 årene. Mange fylker direktehonorerer nå forfattere, og flere forfattere i Norge får også utbetalt DKShonorar som lønn. Disse oppdragene faktureres dermed ikke gjennom Norsk Forfattersentrum. Siden det ikke har vært noen nedgang i litteratur-«hendelsene» i DKS kan vi anta at norske forfattere har mottatt ytterligere minst 3,5 millioner gjennom DKS; og dermed er honorarstørrelsen på oppdrag for forfattere i Norge ca. 24,8 millioner i 2013. I tillegg kommer selvsagt alle oppdrag sakprosaforfattere har hatt som ikke er utbetalt gjennom oss, og alle de øvrige

oppdragene forfattere av forskjellige årsaker lar «gå utenom». Dette gjelder ofte forfattere som har egne management.

TENDENSER

Vi ser en økende tendens til å bruke forfattere på forskjellige litteraturrelaterte oppdrag utenom DKS, og at flere forfattere får honorar. 14,7 millioner utbetalt i 2013 mot ca. 10 millioner i 2011. Dessverre er det også slik at flere oppdragsgivere i økende grad forventer gratisarbeid av forfattere – grunnet forskjellige misforståelser som at forfattere «liker så godt å snakke om bøkene sine» og at det er «gratisreklame». Det er sjelden vi ser en sammenheng mellom forfatteroppdrag og markant økning av salg. Noe øking vil utvilsomt komme men omfanget er usikkert. Det vi derimot vet, er at utlånet fra folke- og skolebibliotekene øker etter skolene har hatt forfatterbesøk.

DKS-HONORAR

En stor utfordring med hensyn til DKS er honorarutbetalinger. I 2011 nedsatte fylkesnettverket et utvalg som skulle forhandle frem en rammeavtale med kunstnernettverket (som Norsk Forfattersentrum ikke er en del av). På grunn av mange store uenigheter og uklarheter rundt hvem som hadde forhandlingsrett, hvem som kan implementere en slik avtale og hvordan den skal videreføres, er vi pr nå (august 2014) i en situasjon hvor noen fylker bruker rammeavtalen fra 2012 med samme, uendrede honorar, noen har endret honoraret, noen bruker ikke avtalen, noen har endret vilkårene i avtalen men ikke honorarene, og så videre. Kunstnerne opplever en uklarhet og vilkårlighet med hensyn til honorar og øvrige vilkår som er svært uheldig. Det er varslet nye forhandlinger i september, da må dette komme på plass. For mange av våre barne- og ungdomsbokforfattere og nå også i økende grad voksenbokforfattere, er de store DKSturneene medvirkende til å bidra til at forfatteren kan leve av å skrive uten å måtte ha enda en jobb i tillegg. Det er også utvilsomt at forfatteroppdrag generelt sett er et svært viktig bidrag til forfatteres leved grunnlag.

SIKKERHET

Når forfattere er på oppdrag eller turne er de det stort sett som selvstendige næringsdrivende. Det vil si at de, selv på større turneer, må sørge for helseforsikring, ulykkesforsikring og pensjonsopptjening. Forfatteryrket er slik sett svært utrygt.

NORSK FORFATTERSENTRUMS ROLLE

Norsk Forfattersentrum hjelper forfattere som trenger bistand i honorarspørsmål, vi fakturerer på vegne av forfattere, og vi garanterer utbetaling, raskt og effektivt. Vi bidrar til at flest mulig forfattere får oppdrag som passer dem og publikum, i skole, bibliotek, på festival, kurs, i det private næringsliv osv. Vi kvalitetsikrer oppdragene blant annet ved hjelp av

kursing og formidlingsoppl ring. Vi bidrar til egne og andres arrangementer med v r utstrakte erfaring og kompetanse. Vi bidrar til at det blir arrangert forskjellige former for forfatterm ter over hele landet, både i grisgrendte og tett befolkede strøk. Vi er både arbeidsformidler, oppl rer, arrangør, pådriver, ressursbank og kompetansesenter både for oppdragsgiver og forfattere.